

Intervju: Javier Solana, visoki predstavnik Evropske unije za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku o Bosni i Hercegovini i restrukturiranju policije

Blic: Ovog momenta, kontrola političkog života u BiH je takva da građani i većina političara vide institucije međunarodne zajednice, a osobito OHR, kao protektorat. Da li je takav uticaj zaista neophodan, i koliko dugo će BiH ostati tako ovisna?

To je česta optužba, ali BiH ne možete opisati kao protektorat; vi imate svoja zakonodavna, izvršna i pravosudna tijela, visoki predstavnik je čak podvrgao svoje odluke autoritetu Ustavnog suda BiH. Nadalje, ključne reforme koje su do sada provedene u BiH, reforme koje su potrebne za pridruživanje EU, morale su biti usvojene u vašem zakonodavnom procesu: EU ih u suprotnom ne bi priznala.

Funkcija visokog predstavnika i bonske ovlasti uspostavljene su da bi se zadovoljila konkretna potreba u konkretnom vremenu. Bez intervencija visokog predstavnika, BiH ne bi bila u stanju postići napredak koji je već postigla. Čak i kada je visoki predstavnik morao smijeniti nekoga bilo je to s legitimnim ciljem i na ozbiljnim osnovama – u to ne sumnjam.

Ali ukoliko želite ući u EU onda to morate učiniti bez visokog predstavnika.

To znači usvajanje i provođenje potrebnih reformi za zaključivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju – što je prvi korak u procesu priključivanja EU. Među tim reformama je i restrukturiranje policije.

Također želim naglasiti da je princip odgovornosti domaćih organa od ključne važnosti za pristup EU Bosni i Hercegovini, na primjer u misiji poput Policijske misije EU (*EU Police Mission* – EUPM).

Blic: Imajući u vidu trenutnu strukturu BiH, da li je centralizacija - ili visok nivo centralizacije - ključni preduvjet za evroatlanske integracije? Kako zamišljate postojanje entiteta u budućnosti kada uzmete u obzir da sada, osobito u RS, postoji jasno izražen strah od gubitka nadležnosti, posebno kada je riječ o odbrani, policiji i privredi?

BiH je decentralizirana država i EU ne zahtijeva da se to promijeni. Niko ne govori o ukidanju entiteta. Umjesto toga, traži se da onaj minimalni broj institucija koji postoji na državnom nivou bude efikasan i ekonomičan. Dakle, na primjer, ukoliko EU pregovara sa BiH o policiji, onda mora biti sigurna da ministar unutrašnjih poslova sa kojim razgovara ima dovoljno ovlasti u cijeloj zemlji da postigne rezultate. Isto tako, EU nikada neće moći relaksirati vizni režim ukoliko ne dobije garancije da su sigurnosne snage BiH dovoljno koordinirane da osiguraju evropske standarde u provedbi zakona u okviru svojih granica.

Blic: Šta će tačno donijeti policijska reforma u BiH? Šta su njene prednosti i mane? Da li će u bliskoj budućnosti postojati entitetske policijske strukture?

Trenutno postoji više od 14 odvojenih policijskih struktura u BiH. To znači da policija nije u stanju da radi efikasno preko entitetskih i kantonalnih granica. Kriminalci često mogu pobjeći od pravde pukim prelaskom entitetske ili kantonalne granice.

Restrukturiranje policije rezultiraće jedinstvenom policijskom strukturom u BiH. To će policiji pomoći da postane efikasnija u borbi protiv kriminala. To je način da se prevaziđu sistemski nedostaci u organizaciji policije u BiH i način da se obezbijedi kvalitetna i efikasna policijska služba bez političkog uplitanja.

Restrukturiranje policije također je preduvjet za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa BiH.

Evropska komisija nedavno je odobrila Izvještaj o izvodljivosti kojim je ocijenjena spremnost Srbije i Crne Gore za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Stoga bi nepostizanje sporazuma moglo značiti da će BiH ostati jedina zemlja u regiji koja nije počela pregovore o stabilizaciji i pridruživanju.

Restrukturiranje policije također će pripadnicima policije obezbijediti profesionalnu službu, sa pristupom modernoj opremi, sa mogućnošću napredovanja u karijeri te bolje plate, naknade i obuku. Koliko je meni poznato, postoji mogućnost da entitetska ministarstva unutrašnjih poslova zadrže određenu ulogu – no to će ovisiti o vašim političarima i njihovom dogovoru.

Sistemske nedostaci koje sam pomenuo također su prisutni u odbrambenim strukturama. Ove slabosti izašle su na vidjelo upravo nedavno u incidentima vezanim za regulovanje novih vojnika u oružane snage. Takvi događaji pokazuju da ne postoji dobra komanda i kontrola nad oružanim snagama.

Blic: Koliko je realno očekivati da se ova reforma provede bez pristanka jedne strane, RS, koja se stalno protivi njegovim ključnim pretpostavkama? Da li nam treba policija kojoj građani neće vjerovati?

Ove reforme imaju smisla jer građane približavaju EU. EU je navela tri principa koja se moraju ispuniti u reformi policije. Prvi princip je da se policija oslobodi političkog uplitanja, drugi je da sve nadležnosti za zakonodavstvo i budžet u oblasti policije budu na državnom nivou. Treći je da se osigura da regionalna policija bude zasnovana na dobroj policijskoj praksi. Sve drugo ovisi o pregovorima.

Blic: Odredbe Daytonskog mirovnog sporazuma kao i Ustava RS i BiH krše se insistiranjem na jedinstvenoj policiji u BiH. Kako objasniti građanima da nam upravo to treba, ukoliko se ne poštuje najviši zakon u zemlji?

Nema kršenja Daytonskog sporazuma u ovim reformama; on dozvoljava promjene, uz pristanak svih konstitutivnih naroda. Normalno je da države mijenjaju svoje zakone i ustave kako bi odgovarale EU okviru.

Blic: Vjerujete li da trenutno na političkoj sceni ima dovoljno sposobnih političara da preokrenu situaciju, i šta smatrate ključnim problemom? Da li su se nacionalističke stranke dovoljno demokratizirale u zadnjih deset godina da bi to bile u stanju učiniti?

Započinjanje pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU jeste, i mora i dalje biti prioritet BiH političara. EU će ocjenjivati napredak BiH ka EU na osnovu njezine sposobnosti da provede neophodne reforme, a manje na osnovu unutrašnjopolitičkih dešavanja.

Blic: Koje su aktivnosti EU sada najvažnije u BiH? Možete li ih poredati po prioritetima? Je li realno očekivati pozitivan odgovor na Studiju izvodljivosti?

Kao što ste vidjeli, EU se zadnjih godina dosta fokusirala na BiH. Osim programa ekonomske obnove, započeli smo svoju prvu policijsku misiju u BiH – EUPM. Prošlog decembra smo osnovali EUFOR, što je do sada naša najveća vojna operacija. S političke strane, visokog predstavnika Ashdowna smo imenovali posebnim predstavnikom EU. Mislim da EU čini sve što može za BiH.

Možda najvažnija stvar jeste to što smo BiH ponudili evropsku perspektivu. Kao što sam rekao, započinjanje pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU jeste, i mora i dalje biti prioritet BiH političara. O sposobnosti BiH da provede neophodne reforme ovisi koliko brzo će se to desiti. To podrazumijeva transfer svih optuženih za ratne zločine u Haaški tribunal.

Blic: Da li biste kao komesar EU za vanjsku politiku mogli kazati šta predstavlja najveći problem u Vašoj komunikaciji sa političarima iz BiH i SCG; je li to njihova neodlučnost, glad za moći ili nedosljednost? U kojim oblastima tu komunikaciju ocjenjujete zadovoljavajućom?

Imam dobre odnose sa liderima i u BiH i u SCG – bio sam u Beogradu prije par dana i imao korisne razgovore. Kao što sam rekao, EU će ocjenjivati napredak BiH ka EU na osnovu njene sposobnosti da provede neophodne reforme, a ne na osnovu unutrašnjopolitičkih dešavanja.

Blic: Kada iskreno očekujete da BiH i SCG uđu u Evropu?

Evropska perspektiva je pred vama. Ali ona u potpunosti ovisi o BiH i SCG i njihovoj sposobnosti da provedu neophodne reforme i u potpunosti saradjuju s Haaškim tribunalom.